

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

- REZUMAT -

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC
PROF. UNIV. DR. MIRCEA POPA**

**DOCTORAND
PAUL VIRGIL NANU**

**ALBA IULIA
2013**

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE**

**ASPECTE ALE RECEPTĂRII LITERATURII ȘI
CULTURII FINLANDEZE ÎN ROMÂNIA**

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC
PROF. UNIV. DR. MIRCEA POPA**

**DOCTORAND
PAUL VIRGIL NANU**

**ALBA IULIA
2013**

Cuprins

0. INTRODUCERE

I. PREZENTARE GENERALĂ A ÎNCEPUTURILOR LITERATURII FINLANDEZE

- 1.1 Epoca veche
- 1.2 Perioada medievală: 1150-1523. Era influenței suedeze
- 1.3 Vremea Reformei și influența lui Mikael Agricola
- 1.4 Trecerea spre iluminism

II. ASPECTE ALE RELAȚIILOR CULTURALE ȘI DIPLOMATICE ROMÂNNO-FINLANDEZE

- 2.1 Personalitatea lui Raoul Bossy
 - 2.1.1. Mărturii finlandeze și alte scrieri nordice despre români
 - 2.1.2. Amintiri din viața diplomatică
 - 2.1.3. Expediții în Laponia și Scandinavia
- 2.2 Neagu Udroui – reprezentant al diplomației românești în Finlanda.
 - 2.2.1. Reflecții asupra spațiului și civilizației finlandeze și pagini de jurnal
- 2.3 Contribuția lui Silviu Miloiu. Viziunea actuală asupra Finlandei
 - 2.3.1. Silviu Miloiu și *Istoria Finlandei*
 - 2.3.2. *O concepție românească a nordului*
- 2.4. Mențiuni în publicistica românească
 - 2.4.1. „Revista Română de Studii Baltice și Nordice”
 - 2.4.2. Al. Popescu și *Confluente româno-finlandeze*
 - 2.4.3. Relații culturale româno-finlandeze reflectate în revista „Columna”
 - 2.4.4. Mențiuni în „Secolul 20”

III. RECEPTAREA LITERATURII ȘI CULTURII FINLANDEZE ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC

- 3.1 Receptarea în perioada interbelică
 - 3.1.1. I. Simionescu – *Finlanda. Oameni, locuri, lucruri*
 - 3.1.2. Publicistica lui Horia Oprișan
- 3.2. Receptarea în perioada comunistă
 - 3.2.1. Momentul Ion Stăvăruș
 - 3.2.2. Revista „Secolul 20”
 - 3.2.2.1 Scriitori români la Lahti
 - 3.2.2.2 Alvar Aalto
 - 3.2.3. Jurnale de călătorie în perioada comunistă
 - 3.2.3.1. Scrierile lui George Radu
 - 3.2.3.2. Jurnale de călătorie între 1960 și 1989
 - 3.2.3.2.1 Horia Stancu
 - 3.2.3.2.2 Ioan Meițoiu

3.2.3.2.3 Al. Căprariu

3.2.3.2.4 Dorin Iancu

3.3. Receptarea după 1989

3.3.1. „Observator cultural” – un adevărat observator al culturii
finlandeze

3.3.1.1 Teatru finlandez

3.3.1.2 Teatru de păpuși

3.3.1.3 Istorie, limbă, societate

3.3.1.4 Artă finlandeză în România

3.3.1.5 Fotografie

3.3.1.6 Dans finlandez

3.3.1.7 Film finlandez

3.3.1.7.1 *Săptămâna (și Zilele) Filmului Finlandez*

3.3.1.7.2. *Miina!*

3.3.1.7.3 Mika și Aki Kaurismäki

3.3.1.7.4. Pe scurt despre film

3.3.1.8. Literatura finlandeză

3.3.1.9. Muzica finlandeză

3.3.1.9.1 Repere clasice. Jean Sibelius în România

3.3.1.9.2 Jazz finlandez

3.3.1.9.3 Rock finlandez

3.3.2. Publicistica anilor 2000

3.3.2.1 „Tribuna”

3.3.2.2 „Suplimentul de cultură”

3.3.2.3 „Transilvania”

3.3.2.4 „Timpul”

3.3.2.5 „IDEA. Artă+societate”

3.3.2.6 „Oglinda literară”

3.3.2.7 „Vatra”

3.3.2.8 „Acolada”

3.3.2.9 „Mozaicul”

3.3.2.10 „Verso”

3.3.2.11 „Destine literare”

3.3.2.12 „Steaua”

3.3.2.13 „România literară”

3.3.2.14 „Familia”

3.3.3. *Finlanda* – Ghid complet

IV. LECTORATUL DE LA TURKU ȘI REVISTA „COLUMNA”

4.1. Lectoratul de limba română de la Universitatea din Turku

4.2. „Columna” – depozitar de marcă al receptării literaturii și culturii
finlandeze

4.2.1. În „Columna” despre „Columna”

4.2.2. Traduceri publicate în paginile revistei

4.2.3. Despre literatura finlandeză

- 4.2.4. Limba finlandeză la Cluj
- 4.2.5. Pagini de jurnal și impresii de călătorie
- 4.2.6. Despre cinematografia finlandeză

V. TRADUCERI DIN LITERATURA FINLANDEZĂ ÎN SECOLUL XXI

- 5.1 Mika Waltari. Traduceri în limba română
 - 5.1.1 Waltari în „Suplimentul de cultură”
 - 5.1.2 Waltari în „Timpul”
- 5.2 Tove Jansson și receptarea literaturii pentru copii
 - 5.2.1 Literatura pentru copii și noua ofensivă a animației
 - 5.2.2 Muumin-ul ca brand al Finlandei
 - 5.2.3 Jansson – punct de întâlnire al artelor vizuale
 - 5.2.4 Evoluția muumin-ului
 - 5.2.5 *O iarna fermecată*
 - 5.2.6 Atitudinea în fața morții
 - 5.2.7 Accesul la operă
- 5.3 Sofi Oksanen – traduceri la editura Polirom: *Vacile lui Stalin* și *Purificare*
 - 5.3.1 Sofi Oksanen în „Observator cultural”
 - 5.3.2 Sofi Oksanen în „Suplimentul de cultură”
- 5.4 Arto Paasilinna – *Anul iepurelui*
- 5.5 Antti Tuomainen – *Tămăduitorul*

VI. CONCLUZII

VII. BIBLIOGRAFIE

- 7.1 Bibliografie generală asupra culturii și civilizației finlandeze
- 7.2 Memorii. Jurnale de călătorie. Ghiduri
- 7.3 Articole. Studii. Interviuri
- 7.4 Sitografie
- 7.5 Literatură finlandeză în limba română
 - 7.5.1 Volume. Antologii
 - 7.5.2 Traduceri în periodice
- 7.6 Dicționare. Ghiduri de conversație
- 7.7 Bibliografie generală în limba finlandeză
- 7.8 Bibliografie secundară. Mențiuni ale Finlandei în periodice românești
- 7.9 Scrieri finlandeze despre cultura română
 - 7.9.1 În volum
 - 7.9.2 În periodice
- 7.10 Autori români în limba finlandeză
 - 7.10.1 Traduceri în volum
 - 7.10.2 Traduceri în periodice

INTRODUCERE

Prezenta lucrare are ca scop, așa cum se menționează și în titlu, reliefaarea unor aspecte ale receptării literaturii și culturii finlandeze în România. Demersul nu a fost unul ușor, cele două culturi, română și finlandeză, neavând întotdeauna, de-a lungul scurtei lor istorii, contacte stabile și constante pe plan cultural.

Geografic și cultural parte a Scandinaviei, Finlanda nu are o imagine clară în România, ea fiind adesea asimilată celorlalte țări nordice. Confuziile nu sunt puține, dar, chiar și așa, Finlanda este pentru români un spațiu inedit și, mai ales, respectat. Am dori să menționăm că nu există niciun motiv real pentru această surprinzătoare stare de lucruri; românii și finlandezii se cunosc extrem de puțin, Finlanda având totuși un serios avantaj în ceea ce privește capitalul de imagine.

În ceea ce privește necesitatea unei astfel de cercetări, trebuie menționat faptul că nu există lucrări extinse publicate pe tema receptării literaturii și culturii finlandeze în România. S-au publicat relativ multe articole sau recenzii, iar volume s-au dedicat mai mult ariei istorice sau diplomatice. Literatura finlandeză, de exemplu, nu a fost abordată decât fragmentar, niciodată într-o lucrare de sinteză, în ciuda intensificării relațiilor culturale dintre cele două țări din ultima perioadă.

Ca urmare a unei perioade mai lungi petrecute în Finlanda, am ajuns la concluzia că este necesară redactarea unei lucrări în limba română care să treacă în revistă cele mai importante elemente ale receptării culturii finlandeze în spațiul românesc.

Strivită de umbrela suedeză pe de o parte și de cea rusească pe de alta, limba și cultura finlandeză reușesc, miraculos, să ia contur și, mai mult decât atât, să devină uniforme, afirmate, proactive. Finlandezii sunt mari cititori, statistic cei mai mari din lume; un rezultat surprinzător dacă avem în vedere de unde s-a plecat. O populație extrem de redusă, răspândită într-un teritoriu larg, vitregit, sterp, cu ierni năprasnice, dar având o rezervă valoroasă în lemnul pădurilor nefârșite și un spirit unic, numit "sisu" – determinarea finlandezului de a nu se lăsa niciodată descurajat și de a-și continua netulburat planul întotdeauna bine calculat – au făcut din Finlanda o curiozitate socială veritabilă. Momentul cu adevărat important în istoria Finlandei a fost dobândirea independenței în 1917. Acest an marchează începutul unei secol în care finlandezii au plecat de la statutul de mică populație nordică la o veritabilă națiune al cărei model trebuie luat în seamă. Dezvoltarea rapidă a științei și tehnologiei, promovarea și menținerea unui statut de neutralitate, apartenența la grupul țărilor nordice, trecerea rapidă la cote de alfabetizare de 100%, deschiderea spre studiul limbilor străine, sistemul de protecție socială, sunt doar câțiva din factorii, chiar dacă aleator amintiți, ai progresului Finlandei spre ceea ce este astăzi. Societatea românească, deși interesată, în principiu, de civilizația finlandeză, nu a învățat, din păcate, nimic de la aceasta.

Finlanda a luptat cu îndârjire pentru fiecare metru pătrat de teritoriu și, deși supusă presiunilor Rusiei, a fost probabil surpriza cea mai mare a celui de-al Doilea Război Mondial, zădărniciind planurile inițiale de cucerire și întârziind cu

cateva luni desfășurarea evenimentelor. Chiar dacă în cele din urmă a trebuit să cedeze, Finlanda și Războiul de Iarnă s-au constituit în adevărate modele de conduită și verticalitate. Mai târziu, menținerea cu hotărâre a statutului de țară neutră și dezvoltarea rapidă a societății au ridicat și mai mult rangul pe plan internațional al Finlandei.

În zilele noastre, simpla menționare a numelui acestei țări e sinonimă cu un set de valori promovate și recunoscute mondial, iar acesta este un motiv în plus pentru scrierea acestei lucrări.

STRUCTURA LUCRĂRII

În primul capitol ne-am îndreptat atenția spre literatura finlandeză, în special partea de început, fără îndoială partea exotică și cea mai interesantă datorită originalității dar și influențelor suferite, cadrului total diferit de dezvoltare și decalajului temporar în ceea ce privește configurarea sa viitoare. Figura lui Mikael Agricola, episcop de Turku, este, pentru această perioadă, cea mai reprezentativă, unul din marile merite ale sale fiind activitatea de traducere în domeniul religios și, mai ales, fundamentarea limbii finlandeze așa cum o cunoaștem azi. Nu am insistat pe partea mai târzie a literaturii finlandeze, batantul modern și contemporan, întrucât acesta este destul de bine reprezentat în anumite surse investigate mai târziu în lucrare. Date referitoare la literatura ultimelor două secole apar astfel în scrierile autorilor abordați și analizați în capitolul al treilea, cel dedicat receptării propriu-zise. *Kalevala*, epopeea națională finlandeză nu face obiectul acestei cercetări, aceasta fiind destul de vizibilă în România și bucurându-se de atenția a nu puțini autori.

În cel de-al doilea capitol am întreprins o trecere în revistă a relațiilor diplomatice româno-finlandeze, așa cum reies ele din câteva surse notabile românești și am evidențiat câteva figuri reprezentative care au inițiat, organizat, notat și recenzat evenimente care au dus la o mai bună cunoaștere între cele două popoare. Aici se desprind personalitățile unor diplomați din perioada interbelică (Raoul Bossy) sau din contemporaneitate (Neagu Udroi, Alexandru Popescu), precum și contribuțiile extrem de importante ale unor istorici, Siviu Miloiu fiind cel mai de seamă.

Al treilea capitol, partea cea mai consistentă a lucrării, vizează receptarea culturii finlandeze în România, scopul central al cercetării, de altfel. Structurat pe trei subcapitole (perioada interbelică, comunismul românesc și anii 2000), acest capitol investighează un număr relativ important de surse de receptare. De altfel, o mare parte a informațiilor despre cultura finlandeză sunt prezentate prin prisma respectivelor surse, nedorind să intervenim decât pe alocuri pentru a clarifica diferite aspecte. Ne-am oprit asupra lucrării lui I. Simionescu, *Finlanda. Oameni, locuri, lucruri*, prima scriere cu aspect monografic despre Finlanda publicată la noi (în 1922). Apoi, am prezentat scrierile unui cronicar interbelic, Horia Oprișan, atașat de presă în Finlanda, dar și profesor, care a publicat un număr important de studii cu scopul de a face cunoscută literatura, arta, muzica, dar și aspecte de civilizație nordică, cunoscute românilor. Articolele publicate de Horia Oprișan în

„Universul literar” și nu numai, la începutul anilor 40 sunt extrem de bine documentate. Un merit special al acestora este prezentarea în detaliu a operelor unor importanți scriitori finlandezi precum Frans Eemil Sillanpää și Aleksis Kivi. Am folosit această sursă pentru a prezenta pe larg operele acestora, surse cu dublă valoare: cea literară, fiind vorba de un laureat al premiului Nobel și de scriitorul-simbol național finlandez, și cea documentară – operele acestora constituindu-se, în cele din urmă, în relatări valoroase despre viața finlandezului ancorat în vastele întinderi de granit și gheață ale nordului. Horia Oprișan nu se limitează doar la prezentarea unor autori finlandezi ai epocii, ci se lansează într-o analiză mai amplă a vieții literare, de la Helsinki în special, scrutând viața publicistică, activitatea editurilor (gigantul editorial Otava fiind încă de atunci prezent și activ) și dinamica cititorului finlandez, precum și sistemul traducerilor literare. Amplă este și descrierea vieții artistice, a picturii și muzicii „fineze”, a bogatei activități teatrale. Se remarcă astfel compozitorul Sibelius, numele cel mai apreciat în muzica clasică finlandeză chiar și în zilele noastre, și pictorul Robert Wilhelm Ekman, figura cea mai proeminentă a artei finlandeze.

În continuare, capitolul al treilea se centrează pe scrieri românești despre Finlanda în anii comunismului. Un mare nume al acestei perioade, personalitate literară respectată și profesor de limbă și civilizație românească la Universitatea din Turku, este Ion Stăvăruș care a scris mult despre literatura finlandeză și căruia i se datorează, prin colaborarea cu profesorul emerit Lauri Lindgren, traducerea *Kanteletarului*, antologie de poezie tradițională finlandeză, corespondentul poetic al *Kalevali*. Tot în această parte am prezentat pe larg un număr special al revistei „Secolul 20”, apărut în 1982, în întregime dedicat culturii și civilizației finlandeze și la alcătuirea căruia au participat nume de seamă ale criticii românești de la începutul anilor 80. Acest număr special rămâne și în ziua de astăzi, la mai mult de 30 de ani de la publicare, una dintre cele mai avizate, complete, complexe și valoroase surse de finlandistică scrise în limba română.

Tot în perioada comunistă apar, în România, o serie de jurnale de călătorie în Scandinavia: am prezentat câteva dintre cele care au avut și Finlanda în itinerar. Remarcăm aici numele lui George Radu, cu nu mai puțin de trei opere monografice și jurnale de călătorie, Horia Stancu, Ioan Meîtoiu, Al. Căprariu și Dorin Iancu.

În continuare, ne-am îndreptat atenția spre scrierile din contemporaneitate – Finlanda reflectată în publicistica românească din ultima decadă, în principal. Am remarcat o scădere drastică a jurnalelor de călătorie în această perioadă, de aceea focusul lucrării s-a aplecat exclusiv asupra mențiunilor în publicații periodice. Totuși, am remarcat traducerea în 2003 a unui *Ghid complet* dedicat Finlandei, apariție izolată a anilor 2000, nerepetată până în prezent. În mod categoric, publicația cu cele mai multe articole despre Finlanda a fost „Observator cultural”; am cuprins într-un subcapitol activitatea acesteia sub cinci teme principale: dans, artă, film, literatură și muzică finlandeză. Alte publicații avute în vedere au fost „Tribuna”, „Oglinda literară”, „Suplimentul de cultură”, „Transilvania” etc.

Capitolul al patrulea a fost rezervat unei celule românești din Finlanda, mai precis lectoratului de limbă și cultură română de la Universitatea din Turku, înființat în 1975, și revistei „Columna”, singura revistă cu apariție constantă din 1982 dedicată exclusiv interferențelor culturale româno-finlandeze. Lectoratul de la Turku a fost, până în 2010, singurul din întreaga Scandinavie și a fost motorul principal de promovare a limbii și culturii române în Finlanda. Totodată, a mediat, în special cu ocazia diferitelor evenimente organizate în anii 80-90, o mai bună cunoaștere între cele două națiuni, la nivel cultural și educațional. Revista lectoratului, „Columna”, animată și susținută de lectorii care s-au succedat la Turku, a dus o intensă activitate de promovare a culturii românești pe de o parte, dar și de publicare a unor studii și traduceri din literatura finlandeză cu scopul de a face cunoscuți cititorului român diverși autori. Cu această ocazie trebuie amintit Ion Stăvăruș, inițiatorul „Columnei”, precum și ceilalți lectori care s-au succedat până la apariția ultimului număr în 2008. Deși apărută pe țărâm finlandez și nu românesc, această revistă, angrenată în ansamblul activităților lectoratului, nu putea fi trecută cu vederea datorită densității materialelor publicate exact pe problematica abordată de această lucrare de cercetare.

Capitolul al cincilea se centrează pe traduceri din literatura finlandeză contemporană, apărute în decada 2003-2013, și abordează atât scriitori confirmați valoric încă de mult timp și deja clasicizați precum Mika Waltari și Tove Jansson, dar și autori extrem de recentți, aflați la ora actuală în vârf de carieră – Sofi Oksanen și Antti Tuomainen. Între aceștia l-am inclus și pe Aarto Paasilinna, un autor mai aparte, prezență constantă în eșalonul superior finlandez în ultimele trei decenii. În unele cazuri, unde a fost posibil și unde au existat ocurențe, am apelat la ecouri din presa românească pentru a contura profilul auctorial al unora dintre aceștia. Surprinzător, nu toți au fost observați de critica de la noi, de altfel un fenomen destul de curent și curios în același timp. De cele mai multe ori, ca fenomen general de-a lungul timpului, traducerea în limba română s-a datorat unor instituții sau oameni pasionați care au stimulat și intermediat acest proces; menționăm aici eforturile anumitor traducători precum Teodor Palic sau Marilena Aldea, ale unor instituții precum Ambasada României la Helsinki, cea a Finlandei la București și asociația Finlanda-România, și ale a unor profesori proeminenți, buni cunoscători ai ambelor culturi, precum Lauri Lindgren sau Matti Koskelo.

Cultura finlandeză prin ochii românilor rămâne o temă demnă de explorat în continuare, în ciuda tuturor studiilor publicate până acum, cărora li se adaugă și prezenta lucrare. Cu atât mai mult cu cât dinamica percepției Finlandei de către români pare să se schimbe în mod semnificativ în ultimii ani. Reunite sub aceeași cupolă de constituirea Uniunii Europene, România și Finlanda sunt mai aproape decât niciodată.

CONCLUZII

Prezenta lucrare și-a propus o trecere în revistă a celor mai importante repere de receptare a literaturii și culturii finlandeze în România sau, mai precis, în limba română. Nu întotdeauna sursele au apărut pe teritoriul românesc. Demersul a fost încetinit de lipsa unor materiale de sinteză premergătoare, cercetarea a trebuit începută de la nivelul de bază; nici chiar volumele de bibliografie a literaturii române în contact cu alte culturi nu menționează studiile de finlandistică sau traduceri aferente. Abia într-un volum de referințe recent, în 2010, apare un capitol separat dedicat Finlandei dar care nu regroupează decât anumite articole și traduceri sporadice publicate în perioada interbelică. Cercetarea noastră, cu evidentele sale neajunsuri și lacune, suntem convingși totuși că poate aduce în anumite puncte, clarificări de ordin, cel puțin, bibliografic. De altfel, bibliografia pe care am reușit să o găsim, consultăm și atașăm tezei, este, credem, destul de coerentă, trimiterile fiind, acesta fiind și dezideratul nostru, cât mai complete. Am considerat importantă listarea cât mai amănunțită a autorilor de prefete și traducătorilor.

Cu toate aceste neajunsuri, considerăm că prezenta lucrare își poate găsi locul printre celălalte scrieri de popularizare a culturii finlandeze. Deși concepută ca unidirecțională, Finlanda văzută de România, lucrarea regroupează în paginile bibliografiei și titluri ale unor autori finlandezi despre români și chiar și o listă a traducerilor din literatura română publicate în Finlanda, fie ele în volum sau în periodice. Deloc neglijabilă, această secțiune a bibliografiei poate deveni, la rândul ei și la momentul potrivit, punctul de plecare pentru un nou studiu – România văzută de Finlanda.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bibliografie generală asupra culturii și civilizației finlandeze

- *** *80 de ani de relații diplomatice între România și Finlanda. 80 vuotta suomen ja romanian välisiä diplomaatti-suhteita*, Helsinki, 2000.
- AHOKAS, Jaakko, *A History of Finnish Literature*, Indiana University, 1973.
- AHOKAS, Jaakko, *History of Finnish Literature*, Routledge, 1997.
- AUSTERLITZ, Robert, *Finnish reader and glossary*, Bloomington Hague, University of Indiana, 1966.
- BACONSKY, A. E., *Poezia modernă a Finlandei*, în *Meridiane. Pagini despre literatura universală contemporană*, București, Editura pentru Literatură, 1965.
- BARUSKE, Heinz, *Die nordischen Literaturen - eine Geschichte des skandinavischen Schrifttums von den Runen bis zur Gegenwart*, Haude&Spener, 1974.
- BINDING, Paul, *The Babel Guide to Scandinavian and Baltic Fiction*, London, Boulevard Books, 1999.
- CÂNDEA, Virgil, *Mărturii românești peste hotare. Creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate. Finlanda. Franța. Georgia. Germania. Grecia*, serie nouă, II, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2011.
- *** *Confluente româno-finlandeze. Trei secole de contacte, 85 de ani de relații diplomatice, Románialais-Suomalaisia yhtymäkohtia. 300 vuotta kosketuksia, 85 vuotta diplomaattisuhteita. Romanian-Finnish confluences. Three centuries of connections, 85 years of diplomatic relationships*. Coordonator Alexandru Popescu (elaborarea textelor), Stelian Obiziuc, Costin Ionescu, Nicolae Nicolescu, Cristian Tudorache, Ionela Anghel (selecția și prelucrarea documentelor de arhivă). Traducere în limba finlandeză Matti Koskelo, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005.
- DEVOTO, Giacomo, *La letteratura dei paesi baltici: della Finlandia, Estonia, Lettonia, Lituania*, Milano, Sasoni-Academia, 1969.
- DRAGOMIR, Elena; Silviu Miloiu, *Istoria Finlandei*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2010-2011.
- *** *The Emergence of Finnish Book and reading Culture in the 1700s*, edited by Cecilia af Forselles & Tuija Laine, Helsinki, Finnish Literature Society, 2011.
- HAAVIO, Martti, *Essais folkloriques*, Porvoo, Werner Soderstrom Osakeyhtiö, 1959.
- HEIKKILÄ, Heikki; Risto Kunelius, *The Case of Finland*, University of Tampere, 2005.
- HÄIKIÖ, Martti, *A brief history of modern Finland*, University of Helsinki, Lahti Research and Training Centre, 1992.
- JAKOBSON, Max, *Finland in the new Europe*, Greenwood Publishing Group, 1998.
- KIRSTINÄ, Leena, *Finnish Literature. A Concise History*, New World Publisher, Cairo, 2004.
- KIRBY, David, *A concise history of Finland*, Cambridge University Press, 2006.

- KLINGE, Matti, *Privire asupra istoriei Finlandei*. Traducere de Teodor Palic, Helsinki, Otava, 2001.
- KLINGE, Matti, *Finland in Europe*, Helsinki, Otava, 2003.
- KUISMA, Oiva, *The history of Finnish aesthetics from the late 18th century to the early 20th century*, Societas Scientiarum Fennica, 2006.
- LAITINEN, Kai, *Literature of Finland – in brief*, Helsinki, Otava, 2001.
- LASSILA, Pertti, *Geschichte der finnischen Literatur*, Francke, 1996.
- LAVERY, Jason Stewart, *The history of Finland*, Greenwood Publishing Group, 2006.
- LEWIS, Richard D, *Finland, cultural lone wolf*, Intercultural Press, 2005.
- MIHĂILESCU, Ioan, *Sisteme de învățământ superior în Europa Centrală și de Est. Analiză comparativă: Bulgaria, Finlanda, Estonia, Lituania, România, Federația Rusă*, București, Editura Alternative, 1997.
- MILOIU, Silviu, Oana Lăculeanu; Elena Dragomir, *O concepție românească a nordului. Sec. XIX-XX*, vol. 1, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009.
- NISTOR, Ionela, *Suedia, Norvegia, Finlanda. Repere privind organizarea administrativ-teritorială*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2011.
- OINAS, Felix J., *Studies in Finnic Folklore. Homage to the Kalevala*, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1985.
- PAASIVIRTA, Juhani, *Finland and Europe. The early years of independence 1917-1939*, Helsinki, Societas Finlandiae 29, 1998.
- PIOARIU, Mariana Rodica, *Dramaturgia americană în România. Eugene O'Neill, Arthur Miller, Tennessee Williams*. Prefață de Mircea Popa, Cluj-Napoca, Risoprint, 2004.
- POPA, Mircea, *Convergențe europene*, Oradea, Editura Cogito, 1995.
- PUNTILA, Lauri Aadolf, *Histoire politique de la Finlande de 1809 à 1955*, Ed. de la Bacconnière, 1966.
- SALOKORPI, Sinikka, *Finland*, N.W. Damm & Søn AS, 2004.
- SBÂRCEA, George, *Jean Sibelius. Viața și opera*, București, Editura Muzicală, 1965.
- SCHOOLFIELD, George C., *A history of Finland's Literature*, University of Nebraska Press, 1998.
- SINGLETON, Frederick Bernard, *A short history of Finland*, Cambridge University Press, 1998.
- STĂVĂRUȘ, Ion, *Scrieri*. Ediție concepută și restituită de Nicolae Scurtu, București, Ed. Ars Docendi, 2010.
- VARPIO, Yrjö, *A history of Finnish literary criticism 1828-1918*, Societas Scientiarum Fennica, 1990.

MEMORII. JURNALE DE CĂLĂTORIE. GHIDURI

- BOSSY, Raoul, *Amintiri din viața diplomatică 1918-1949*, vol. 1. Ediție și studiu introductiv de Stelian Neagoe, București, Humanitas, 1993.
- CĂPRARIU, Al., *Primăvară scandinavă*, Cluj-Napoca, Dacia, 1980.

*** *Finlanda. Ghid complet*, Oradea, Aquila93, 2003.

IANCU, Dorin, *Prin țările Aurorii Boreale*, București, Albatros, 1980.

ILEASĂ, Vasile, *Repere nordice și alte note de călătorie*, București, Editura Eminescu, 1981.

MANOF, Ioan, *Finlanda, țara cooperativelor. Fapte și constatări*, București, Institutul Național al Cooperăției, 1941.

MEIȚOIU, Ioan, *Scrisori din Scandinavia*, București, Ed. Ion Creangă, 1975.

RADU, George, *Finlanda*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1976.

SIMIONESCU, I., *Finlanda. Oameni, locuri, lucruri*, București, Ed. Cartea Românească S.A., 1922.

STANCU, Horia, *Călătorind prin țările Nordului: Finlanda, Suedia, Danemarca și Islanda*, București, Ed. Tineretului, 1960.

STĂVĂRUȘ, Ion, *Spre Cap nord. Pe urmele lui Giuseppe Acerbi*, București, Press Image, 2008.

UDROIU, Neagu, *Zăpezi din miazănoapte: Ambasador în Finlanda*, București, Niculescu, 2007.

VLĂDICA, Florian, *Columna sau o întâmplare mioritică în patria Kalevalei*, Craiova, Sitech, 2004.

ZOTTA, Benone, *Finlanda*, București, Editura Științifică, 1959.

ARTICOLE. STUDII. INTERVIURI.

AGVRILOAIEI, Gh., *Premiul Nobel pentru literatură: Frans Eemil Sillanpää*, în „Însemnări ieșene”, an V, nr. 2, 1 feb. 1940, p. 328.

ALDEA, Marilena, *Literatura în Finlanda. Considerații generale. Schiță istorică. De la începuturile literaturii moderne până la poezia secolului XX*, în „Columna”, nr. 15, dec. 2001, p. 65.

ALDEA, Marilena, *Săptămâna filmului finlandez*, în „Columna”, nr. 15, dec. 2001, p. 37.

BĂICULESCU, Florian, *Finlanda de la noi de acasă*, în „Observator cultural”, nr. 291, octombrie 2005, p. 25.

BELDIMAN, Alexandru, *Arhitectură și conștiință, lecția lui Alvar Aalto*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 248.

BLANDIANA, Ana, *Lahti la solstițiul de vară*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 207.

BOT, Ioana, *La Cluj-Napoca se învață finlandeza*, în „Columna”, nr. 5, mai 1985, p. 8.

BREZIANU, Barbu, *„Kalevala” de la poezie la proză și basm*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 70.

CAVARNALI, Vladimir, *„Kalevala”. Epopee populară finlandeză*, în „Prepoem”, an I, nr. 8, feb. 1940, p. 6.

*** *Cea mai importantă scriitoare finlandeză a momentului vine la București*, în „Suplimentul de cultură”, an VIII, nr. 349, 24-30 martie 2012, p. 11.

- CIPRIAN, Ilarie, *Finlanda, țara celor o mie de lacuri*, în „Tribuna română”, an II, nr. 145, 29 iun. 1944, p. 3.
- COMȘA, Ioan, *Finlanda și România. Etape în itinerarul unei cunoașteri reciproce*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 29.
- *** *Coordonate finlandeze*, în „Observator cultural”, nr. 117, mai 2002, p. 2.
- DAMASCHIN, Vasile, *Poporul și cultura finlandeză*, în „Acțiunea”, an IV, nr. 874 B, 1 aug. 1943, p. 2.
- DANIEL, Paul I., *Scriitorii Finlandei*, în „Timpul”, an IV, nr. 975, 20 ian. 1940, p. 2.
- DRAGOMIR, Elena, *The propagation of the European ideas. The literature and the birth of the Finnish nation in the first half of the 19th century*, în „Valahian Journal of Historical Studies”, nr. 3-4, 2005, p. 23.
- DRAGOMIR, Elena, *Reshaping foreign policy. Romania and Finland's cases in the context of the CSCE's opening. A comparative analysis*, în „Valahian Journal of Historical Studies”, nr. 10, 2008, p. 57.
- DUMITRESCU, Mircea, *Omul fără trecut*, în „Tribuna”, serie nouă, an II, nr. 12, 1-5 martie 2003, p. 22.
- FĂTU, Lucian, *Interferențe socio-culturale româno-finlandeze*, în „Columna”, nr. 19, martie 2008, p. 3.
- GAFIȚA, Gabriel, *Sillanpää și spiritul țării Suomi*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 132.
- GEORGESCU, Anca, *Prezențe cinematografice finlandeze în România*, în „Columna”, nr. 11, dec. 1997, p. 29.
- GEORGESCU, Dragoș, *Carnet de lucru: zece zile în teatrul Finlandei*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 260.
- GHEORGHE, Cezar, *Imagini sociale și imagini interioare*, în „Observator cultural”, nr. 623, mai 2012, p. 21.
- GIEDION, Sigfried, *Începuturile lui Alvar Aalto*. Traducere de Alexandru Beldiman, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 242.
- GOIAN, Ion, *Mitologie și cultură*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 76.
- HAAPARANTA, Anja, *Epopoea națională finlandeză - 150 de ani*, în „Columna”, nr. 5, mai 1985, p. 5.
- HANEȘ, Petru V., *Epopoea națională finică (finlandeză)*, în „Preocupări literare”, an V, nr. 10, oct. 1940, p. 634.
- ILEASĂ, Vasile, *Finlanda ca identitate istorică și culturală*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 13.
- ILIESCU, Irina, *Anna-Leena Härkönen, Ziua ușilor deschise*, în „Observator cultural”, nr. 72, iulie 2001, p. 26.
- ILIESCU, Mircea, *Confluențe româno-finlandeze*, în „Columna”, nr. 19, martie 2008, p. 5.

IOANID, Doina, *Bazar de scriitori. Descusutul buzelor. Sofi Oksanen - Vacile lui Stalin*, în „Observator cultural”, nr. 652, nov. 2012, p. 15.

IORGULESCU, Mircea, *Însemnări după o călătorie în Finlanda*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 208.

KIRSTINĂ, Leena, *Spirit finlandez, orizonturi europene*. Traducere de Ș. Constantin, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 123.

LĂZĂRESCU, Cezar, *Helsinki-Tapiola-Turku*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 195.

LINDGREN, Lauri, *Zachris Topelius – 100 de ani de la moarte*, în „Columna”, nr. 12, martie 1998, p. 38.

LUCA, Cristina, *Lirica populară finlandeză – oglindă a sufletului colectiv*, în „Columna”, nr. 13, sept. 1999, p. 33.

LUPAN, Radu, *Sinteza Suomi*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 23.

MANOLE, Cristina, *Lecturi în vremuri de austeritate. Stalinism și nazism*, în „Observator cultural”, nr. 650, nov. 2012, p. 13.

MANOLESCU, Nicolae, *Noaptea albe de la Mukkula*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 206.

MANOLIU, Petru, *Frans Eemil Sillanpää*, în „Timpul”, an IV, nr. 1015, 29 feb. 1940, p. 2.

MARCU, Luminița, *Încă un secret marca Waltari*, în „Suplimentul de cultură”, an IV, nr. 119, 17-23 martie 2007, p. 10.

MARTINESCU, Pericle, *Scurtă schiță asupra literaturii finlandeze*, în „Basarabia literară”, an II, nr. 53, 21 martie 1943, p. 1.

MATEESCU, Andrei, *Cooperarea româno-finlandeză în matematică*, în „Columna”, nr. 10, dec. 1996, p. 69.

MATEI, Constantin, *Incursiuni în realități umane contemporane*, în „Observator cultural”, nr. 147-148, decembrie 2002, p. 27.

MAZURU, Bogdan; Irmeli Mustonen; Silviu Miloiu, *90 Years from the establishment of diplomatic relations between Finland and Romania*, în „Revista Română de Studii Baltice și Nordice”, vol. 3, nr. 1, 2011, p. 184.

MĂGUREANU, Valeriu, *Aspecte din viața culturală a Finlandei*, în „Curentul”, XVI, nr. 5679, 7 dec. 1943, p. 2.

MEHEDINȚI, Mihaela, *Relations between Transylvania and the Nordic Countries in the 19th century as seen in Romanian periodicals. A quantitative and qualitative analysis*, în „Revista Română de Studii Baltice și Nordice”, vol. 3, nr. 1, 2011, p. 87.

MILOIU, Silviu, *The abrupt end of a promising start: the Romanian-Finnish diplomatic relations at the beginning of the 1920s*, în „Annales d'Université Valahia. Section d'Archéologie et d'Histoire”, nr. VII-VIII, 2006-2007, p. 287.

MILOIU, Silviu, *An untold story: The Romanian-Finnish diplomatic bounds (1923-1939)*, în „Valahian Journal of Historical Studies”, nr. 7-8, 2007, p. 93.

- MILOIU, Silviu, *Relațiile diplomatice româno-finlandeze în 1941: Eduard Hjalmar Palin – ministru al Finlandei la București*, în „Columna”, nr. 15, dec. 2001, p. 49.
- MÎNDRA, Mihai, *Ilmarinen la porțile Europei: un eșantion de cultură finlandeză*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 126.
- MOGOȘEANU, Petre, *Note de drum prin Laponia*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 291.
- MOLNÁR BODROGI, Enikő, *Istoria predării limbii și literaturii finlandeze la Cluj*, în „Columna”, nr. 16, nov. 2002, p. 37.
- NURMELA, Tauno, *Kalevala Romaniassa* (Kalevala în România), în „Suomalainen Suomi”, 1960, p. 29.
- ONISEI, Ana-Maria, *Prin Waltari, istoria reînvie sub ochiul cititorului*, în „Suplimentul de cultură”, an II, nr. 45, 1-7 octombrie 2005, p. 16.
- ONOFREI, George, *Șansa finlandeză*, în „Suplimentul de cultură”, an IV, nr. 115, 17-23 februarie 2007, p. 2.
- OPRIȘAN, Horia, *Doi mari scriitori finlandezi: Aleksis Stenvall Kivi și Frans Eemil Sillanpää*, în „Universul literar”, nr. 4, 10 februarie 1943, p. 4.
- OPRIȘAN, Horia, *Doi mari scriitori finlandezi: Aleksis Stenvall Kivi și Frans Eemil Sillanpää*, în „Universul literar”, nr. 5, 20 februarie 1943, p. 6.
- OPRIȘAN, Horia, *Viața literară fineză*, în „Universul literar”, nr. 7, 10 martie 1943, p. 4.
- OPRIȘAN, Horia, *Teatrul și viața teatrală în Finlanda*, în „Universul literar”, nr. 21, 30 iulie 1943, p. 2.
- OPRIȘAN, Horia, *Muzica și viața muzicală în Finlanda*, în „Universul literar”, nr. 25, 10 septembrie 1943, p. 4.
- OPRIȘAN, Horia, *Pictura fineză*, în „Universul literar”, nr. 10, 10 aprilie 1943, p. 4.
- PALIC, Teodor, *Waltari m-a învățat limba finlandeză*. Traducere în limba română de Tiina Peltonen (după un interviu de Antti Majander în „Helsingin Sanomat”, 14 nov. 1999), în „Columna”, nr. 14, dec. 2000, p. 70.
- PÉNTEK, János, *Studii de finlandeză la universitatea din Cluj*, în „Columna”, nr. 10, dec. 1996, p. 46.
- PLEȘU, Andrei, *O bună întâlnire cu Finlanda*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 43.
- POPA, Mircea, *Timotei Cipariu și literatura finlandeză*, în „Astra blăjeană”, nr. 1 (58), martie 2011, p. 15.
- POPESCU, Adelina, *La nord prin sud-est. Spațiul nordic în literatura română*, în „Columna”, nr. 12, martie 1998, p. 5.
- POPESCU, Alexandru, *The Romanian-Finnish Cultural Relations: History, Trends, Bibliography*, în „Revista Română pentru Studii Baltice și Nordice”, nr. 1, 2009, p. 115.
- POPESCU, Alexandru, *The Finlandisation: a critical appraisal*, în „Valahian Journal of Historical Studies”, nr. 7-8, 2007, p. 121.

POPESCU, Dan, *Modelul suedez între mit și realitate*, în „Transilvania”, nr. 6-7, 2011, p. 143.

RAICU, Al., *Basme din Finlanda*, în „Săptămâna CFR”, an IV, nr. 9, 1 aug. 1943, p. 8.

RĂSUCEANU, Andreea, *Un autor saturnian în solaritatea sa*, în „Observator cultural”, nr. 477, iunie 2009, p. 8.

RĂUTU, Const., *Poezia fineză*, în „Școala Mehedințiului”, an VII, nr. 7-8, mar-apr. 1937, p. 3.

SAVELA, Minna, *Repere în proza finlandeză contemporană*. Traducere de autoare și Ioana Bot, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 163.

SBÂRCEA, George, *Poporul „Kalevali”*, în „Basarabia”, an III, nr. 521, 22 martie 1943, p. 2.

SCHIPOR, Bogdan-Alexandru, *Two Victims for one Goal. Romania and Finland in British Policy in Autumn 1939*, în „Valahian Journal of Historical Studies”, nr. 10, 2008, p. 27.

SCORADEȚ, Victor, „*Vara teatrală*” finlandeză, un festival al publicului, în „Observator cultural”, nr. 288, septembrie 2005, p. 23.

*** „Secolul 20”, Volum integral *Finlanda*. nr. 262-263-264, 1982.

SIKALA, Kalervo, *Spațiu, timp, obiecte* (Fragment din *Reflecții finlandeze. Spațiu, timp, obiecte*). Traducere de Vasile Ileașă, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 217.

*** *Sofi Oksanen - Purificare*, în „Suplimentul de cultură”, an VIII, nr. 343, 11-17 februarie 2012, p. 6.

SORESCU, Marin, *În Finlanda, printre poeți*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 201.

SPRINCEAN, Ludmila, *Înceierea „laponă” a unui festival transilvănean*, în „Tribuna”, serie nouă, an IX, nr. 197, 16-30 noiembrie 2010, p. 31.

STANCA, Horia, *Sibelius și „Finlandia” lui*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 275.

STUPU, Bianca, *Succesul lui Radu Afrim*, în „Observator cultural”, nr. 288, septembrie 2005, p. 23.

STĂVĂRUȘ, Ion, *Primele traduceri românești din literatura finlandeză*, în „Columna”, nr. 7, mai 1986, p. 4.

STĂVĂRUȘ, Ion, „*Kanteletar*” și lirica populară românească, în „Columna”, nr. 4, octombrie 1984, p. 32.

STĂVĂRUȘ, Ion, *Veikko Antero Koskenniemi – 100*, în „Columna”, nr. 6, nov. 1985, p. 26.

STINO, Aurel George, *Cărți finlandeze*, în „Neamul românesc”, an XXXI, nr. 82, 11 aprilie 1936, p. 9.

STINO, Aurel George, *Teatrul finlandez*, în „Epoca”, nr. 2175, 7 mai 1936, p. 1.

STINO, Aurel George, *Un mare prozator finlandez: Juhani Aho (1861-1921)*, în „Patria”, an XVIII, nr. 281, 18 dec. 1936, p. 2.

STINO, Aurel George, *Suflet finlandez. Mașina contra omului*, în „Acțiunea”, an IV, nr. 999 B, 29 dec. 1943, p. 2.

- STINO, Aurel G., *Un scriitor finlandez reprezentativ: Larin Kyösti*, în „Înmuguriri”, an V, nr. 7-8, 1937, p. 14.
- STOE, Victor, *Fenomenul finlandez*, în „Viața”, an III, nr. 629, 17 ian. 1943, p. 2.
- STOE, Victor, *Un autor finlandez: Taina Palasto*, în „Viața”, an III, nr. 753, 23 mai 1943, p. 2
- STOE, Victor, *Cântecele poporului finlandez*, în „Viața”, an III, nr. 951, 7 dec. 1943, p. 2.
- STREINU, Vladimir, *Kalevala*, în „Timpul”, an III, nr. 941, 13 dec. 1939, p. 2.
- SUNDIN, Kajsa, *Soia*, în „Observator cultural”, nr. 442, septembrie 2008, p. IV (supliment).
- ȘERBAN, Geo, *Apropieri de la distanță*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 282.
- ȘIPA, Alexandru, *Finlanda mai aproape*, în „Observator cultural”, nr. 382, iulie 2007, p. 19.
- ȘOLDAN, C., *Kalevala*, în „Universul”, an LX, nr. 61, 4 martie 1943, p. 3.
- TITEL, Sorin, *Soarele Nordului*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 130.
- TIUSANEN, Timo, *Secțiune prin lumea teatrelor finlandeze*. Traducere de Carmen-Francesca Banciu, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 266.
- TZIGARA-SAMURCAȘ, Alexandru, *Spirit și afinități populare*. Traducere de Alexandru Baci, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 88.
- ȚUCULESCU, Radu, *Ucigașul sinucigașului*, în „Observator cultural”, nr. 214, martie 2004, p. 21
- UDROIU, Neagu, *Dorim să dimensionăm în plan superior schimburile economice, culturale, științifice, educative...* Interviu acordat lui Silviu Miloiu, în „Columna”, nr. 15, dec. 2001, p. 9.
- VESPER, Iulian, *Un demers poetic: traducerea „Kalevalei”*, în „Secolul 20. Finlanda. Pagini de civilizație și tradiție”, nr. 262-263-264 (10-11-12), 1982, p. 74.
- VLĂDICA, Florian; Marjo Cosma, *Impresii despre Finlanda consemnate în cărți românești*, în „Columna”, nr. 1, mai 1982, p. 30.
- VLĂDICA, Florian, *Columna 1 sau nostalgia începuturilor*, în „Columna”, nr. 8, mai 1995, p. 5.
- VLĂDICA, Florian, *Rememorări*, în „Columna”, nr. 10, dec. 1996, p. 19.
- ZACIU, Mircea, *Interviu cu Erkki Reenpää*, în „Tribuna”, an XVII, 19 iulie, 1973, pp. 8-9.